

PAKENDIJÄÄTMED ja TARBIMISVALIKUD

Põhimõtted

- Olulisim on püüda vältida jäätmete, sh pakendijäätmete teket.
- Eelistada pakendivabu tooteid või suures pakendis tooteid (vähendades seega ära visatavate pakendite hulka).
- Koguda tekkivad jäätmed liigiti. Sildid ja juhised: <https://www.envir.ee/et/liigiti-kogumise-juhendid-ja-sildid>
- Toitu ostes on oluline jälgida, et hiljem ei tekiks toidujäätmeid. Muidu võib juhtuda, et tänu ühele suurele pakendile saavutatud keskkonnahoid on väiksem, kui raisku läinud toidu tekitatud jalajälg. Suures pakendis toitu ostes võib olla otstarbekas osa kohe nt sügavkülmutada, valada ümber klaaspurki(desse) vms. Nippe, soovitusi ja enda käitumisharjumuste ja teadmiste testimise võimalusi pakub projekt "Väärtustades toitu": <https://www.ekyl.ee/vaartustadestoitu/testid/>

Mis juhtub kokku kogutud pakendiga?

1) värviline ja värvitu klaas

Klaas võetakse ringlusse Eestis näiteks Järvakandi klaasitehases, seal tehakse uuesti pudelid ja purgid. RagnSells saadab klaasipuru ka Skandinaaviasse klaasvilla tehasesse, kus sellest tehakse klaasvilla.

2) tetra pak – keeruline, mitmest eri kihist koosnev materjal.

RagnSells saadab osa tetrapakkidest Poola ümbertööstustehasesse, kus võetakse välja tugevakiuline kartong, millest tehakse kipsplaatide ümber olev paber. AS Keskkonnateenused saadab osa ümbertööstustehasesse Roots

3) erinev kile - nt kilepiimapakendid

Kile liike ja kvaliteediaspekte on palju. Konkreetselt kilepiimapakendist saab teha musti prügikotte. Materjal läheb nii ekspordiks (nt Soome) kui ka Eestis olemasolevasse granuleerimistehasesse.

4) eri nn komposiitmaterjalidest pakendid, nt jäätisepakendid jms – lähevad Eesti Energia Iru jäätme põletustehasesse.

5) alumiinium (joogipurgid) – saadetakse ümbertööstustehasesse Ühendkuningriiki; RagnSellsilt osa Eestis Kuusakoskile, kellel on oma metalli ümbersulatustehased Soomes. Saadud materjali saab kasutada peaaegu kõikjal, vaid mõned sektorid on seadnud piirangud, nt kosmose- ja lennukitööstus, kus sekundaarset toorainet väga kasutada ei tohi.

6) paber ja papp

Eesti regioonis kõige tuntum paberi ja kartongi ümbertöötaja on Leedus Klaipeda Kartonas; ümbertööstustehas ka Eestis Rāpinas, Soomes ja Lätis. Kartongist tehakse lainepappi (kui vaadata pappkasti materjali ristlõiget siis on näha see vahelihina kasutatud lainepapp, see on tehtud sekundaarsest materjalist). Sinna läheb ka segapaber, millest saab kätekuivatus- ja tualettpaberit. Ajalehti kasutatakse Võrus Werro Woolis tselluvilla valmistamiseks. Printeripaberist tehakse joonistuspaperit.

Hetkel on Eestis olukord selline, et jäätmekäitlusettevõttel on majanduslikult mõistlik taaskasutusse suunata ca 35-40%, ülejäänud läheb põletusse = elektri- ja soojusenergiaks. Eestis läheb sorteerimata olmejäätmetest endiselt teatud osa ladestamisele, seega on väga oluline jäätmeid liigiti koguda.

Millist pakendit ikkagi eelistada?

Konkreetseid teaduspõhiseid juhiseid, milliseid pakendeid eelistada, on keeruline anda, sest arvutusi ühe või teise pakendi jalajälje kohta Eestis teadaolevalt tehtud ei ole. Oluline on silmas pidada pakendi tervet olelusringi, st alustades tooraine päritolust (sh esmakordne või ümber töödeldud materjalid) ja

tootmise asukohast kuni uue ringlussevõtu või põletuse/prügimäele saatmiseni. Enamasti pole tarbijal selle kohta aga infot võimalik lihtsalt ja kiirelt leida.

Lisaks keskkonnaaspektidele on asjakohane arvestada ka mõju tervisele.

Klaaspudelid on tervise ja taaskasutatavuse seisukohast hea valik - sealt ei leostu toiduainesse keemilisi ühendeid ja klaasi saab lõputult ümber töödelda. Miinuseks on transpordiga kaasnev suurem jalajälg (klaas on raske, pakendid võtavad üldjuhul ka rohkem ruumi), samuti on klaasi ümbertöötlemine energiamahukas. Positiivne on aga see, et klaasi ümbertöötlemine toimub enamasti Eestis (Järvakandis). Jookide puhul on hea eelistada pandimärgiga K toodet - see pudel kuulub korduskasutusse, st pestakse ning võetakse samal kujul uuesti kasutusele.

Tetrapak - mitmekihiline materjal, mida toodetakse nt Skandinaavias ja Saksamaal (firmad [Elopak](#), Tetra Pak) ja millest taaskasutusse läheb vaid kartong, mida kasutatakse nt kipsplaatide katetes, ka pehmepaberi tootmisel. Ümbertööstlustehased asuvad Soomes, Rootsis, Poolas, Eestis pigem põletatakse. Kui on võimalik valida ilma plastkorgita tetrapakendit, siis keskkonna seisukohast on see parem valik - ühe Saksamaa uuringu kohaselt on pakendi tootmise ja ümbertöötlemisega seotud CO2 heide tänu selle 50% madalam.

Paki pealt võib ka kontrollida, kas kasutatud kartong on pärit säästvalt majandatud metsadest - otsige FSC märgistust - <https://ee.fsc.org/ee-ee/fsc>

Erinev kile - toiduainetööstuses kasutatakse välja palju erinevaid kilematerjale, tihti on tootjaks Tartus asuv Estiko Plastar. Estiko Plastari tootmise jätkusuutlikkuse kohta saab lugeda nende kodulehelt: <https://plastar.ee/jatkusuutlikkus/tootmise-jatkusuutlikkus>

Kilepiim vs tetrapaki piim - kilepiima pakend tuleb suure tõenäosusega Tartust Estiko Plastarist (nt Farmi AS kilepiima pakendid); tetrapakid tulevad ilmselt Skandinaaviast. Andmeid, kui suures mahus jõuavad mõlemat liiki pakendid ümbertööstlusesse, ei ole teada. Küll on teada, et kilepakendite graanuleid toodetakse ka Eestis, tetrapaki ümbertööstlustehaseid Eestis ei ole. Tõenäoliselt jõuab oluline osa mõlemast materjalist siiski põletustehasesse.

Farmi AS turundusjuhi Helen Ojamäe sõnul on kilepiima puhul probleemiks suurem kadu pakendamistehnoloogia tõttu (nii tootja kui tarbija juures) ning tarbija kasutab kilepiima puhul tihti topelt pakendamist - kilepiim pannakse ühekordsesse kilekotti. Samuti ei ole säilivus kilepakendis sama hea kui tetrapakis. Kilepiim olevat traditsiooniliselt väga hinnatundlik toode, mida müüakse kauplusekettides omahinnaga – negatiivne mõju nii põllumajandustootjale kui toiduainetööstusele.

PET-pudelid (plastist joogipudelid) - vaikselt on alanud protsess ka toiduainetööstuses ümbertöödeldud plasti kasutamisele. Näiteks uued Värskä Originaal liitrised pudelid sisaldavad nüüdsest 20 protsenti taaskasutatud plasti ehk rPET materjali, mille materjal tuleb Leedust. Vt täpsemalt: <https://rohe.geenius.ee/rubriik/rohemajandus/eestis-voeti-esmakordselt-kasutusele-taaskasutatud-plastist-pudelid/>

Plastpakendi korduskasutus ei ole alati tervise seisukohast soovitatav. Näiteks PET joogipudelid

(märgistusega) ei ole ohutu mitu korda kasutada, sest eelkõige kõrgete temperatuuride tulemusena erituvad toksilised ained selle sisse. Näiteks ei ole hea mõte juua vett PET-pudelist, mis seisnud autos kuuma käes. Korduskasutuse seisukohast on ohutud märgistusega 2, 4 ja 5 plastpakendid. Täpsemalt saab lugeda siit: <https://novaator.err.ee/588257/juhend-milline-on-ohutu-plastik>

Antud infomaterjal on koostatud seisuga 2020. a aprill. Tartu loodusemaja Rohelise Kooli koordinaator Eeva Kirsipuu-Vadi tänab info eest: Helen Ojamäe, AS Farmi Piimatööstus, Rainer Pesti, AS RagnSells, Argo Luude, AS Keskkonnateenused.

Ülemaailmselt juhib programmi [Foundation for Environmental Education \(FEE\)](#)

[SA KIK](#) toetab võrgustiku tegevusi Eestis

Eestis koordineerib programmi [Tartu loodusemaja](#)